

Research Article

The Causal Relationship of Psychological Capital with Psychological Well-Being and Academic Performance with the Mediating Role of Social Capital

Marziyeh Amini¹, Manijeh Shehni Yailagh^{2*}, Alireza Hajiyakhchali³

1. M.A. of Educational Psychology, Department of Psychology, Faculty of Educational and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

2. Professor, Department of Psychology, Faculty of Educational and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

3. Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Educational and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

Abstract

This study aimed to investigate the causal relationship of psychological capital with psychology mediated by well-being and academic performance with social capital mediation. This study's sample was 285 male and female students of Shahid Chamran University of Ahvaz, who were selected by a multi-stage random sampling method, in the academic year of 2017-2018, who had at least two semesters of their education. The instruments of this study were the Luthanz et al. Psychological Capital Questionnaire, Ryff Psychological Well-Being Scale, Delaviz Social Capital Scale, and the grade point average of their performance. The model evaluation was made by the path analysis method. The bootstrap method was used to test mediating effects. In the proposed model, direct paths of psychological capital to psychological well-being and social capital were significant. The social capital to psychological well-being, social capital to academic performance paths was also significant. But the path of psychological capital to academic performance was not significant. The indirect paths of psychological capital to psychological well-being and academic performance, through social capital, were not significant. The implications of this research were also mentioned. So, psychological capital and social capital on students' psychological well-being and academic performance can provide the necessary ground for designing and implementing intervention programs to promote students' healthy behaviors.

Keywords: psychological capital, psychological well-being, academic performance, social capital

*. m.shehniyailagh@scu.ac.ir

مقاله پژوهشی

رابطه علی سرمایه روانشناختی با بهزیستی روانشناختی و عملکرد تحصیلی با میانجی‌گری سرمایه اجتماعی

مرضیه امینی^۱، منیجه شهنی ییلاق^{۲*}، علی رضا حاجی یخچالی^۳

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران

اهواز، اهواز، ایران

marziyeh_amini71@yahoo.com

۲. استاد، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

m.shehniyailagh@scu.ac.ir

۳. دانشیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

a.haji@scu.ac.ir

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه علی سرمایه روانشناختی با بهزیستی روانشناختی و عملکرد تحصیلی با میانجی‌گری سرمایه اجتماعی انجام شد. نمونه پژوهش حاضر ۲۸۵ دانشجوی دختر و پسر دوره کارشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز بود که در سال تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۷ دست کم دو ترم از تحصیل آنها گذشته بود. این دانشجویان با روش نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای انتخاب شدند. شرکت‌کنندگان در این پژوهش، پرسشنامه سرمایه روانشناختی لوتانز و همکاران، مقیاس بهزیستی روانشناختی ریف، مقیاس سرمایه اجتماعی دلاویز را تکمیل کردند و معدل تحصیلی برای سنجش عملکرد تحصیلی آنها در نظر گرفته شد. برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل مسیر استفاده شد. همچنین، روش بوت استراپ برای آزمودن اثرهای واسطه‌ای استفاده شد. در مدل پیشنهادی، مسیرهای مستقیم سرمایه روانشناختی به بهزیستی روانشناختی، سرمایه اجتماعی به بهزیستی روانشناختی، سرمایه اجتماعی و عملکرد تحصیلی معنی‌دار شدند؛ ولی مسیر مستقیم سرمایه روانشناختی به عملکرد تحصیلی معنی‌دار نشد. مسیرهای غیرمستقیم سرمایه روانشناختی و عملکرد تحصیلی با میانجی‌گری سرمایه اجتماعی و بهزیستی روانشناختی با میانجی‌گری سرمایه اجتماعی نیز غیر معنی‌دار شدند؛ بنابراین، سرمایه روانشناختی و سرمایه اجتماعی بر بهزیستی و عملکرد دانشجویان می‌تواند فراهم‌کننده زمینه لازم برای طراحی و اجرای برنامه‌های مداخله‌ای برای ارتقای رفتارهای سالم در دانشجویان باشد.

واژه‌های کلیدی: سرمایه روانشناختی، بهزیستی روانشناختی، عملکرد تحصیلی، سرمایه اجتماعی

مقدمه

گسترش روزافزون پیشرفت‌های علمی، گرایش سازمان‌ها و ارگان‌های دولتی و خصوصی به جذب افراد متخصص، باعث شده است افراد هر جامعه به سمت دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی روی آورده‌اند (مرادیان، عالی‌پور و شهنی ییلاق، ۱۳۹۳)؛ بنابراین، در مؤسسات آموزشی نظیر دانشگاه‌ها، موفقیت یک دانشجوی از طریق بررسی عملکرد تحصیلی^۱ است (وانو، کیم کیت و وانگواچ، ۲۰۱۴). در واقع عملکرد تحصیلی به دانشی اشاره دارد که دانشجویان در پایان یک برنامه تحصیلی به دست می‌آورند؛ از این رو، بهبود عملکرد به یک موضوع اصلی در دستور کار سیاسی دانشگاه‌ها تبدیل شده است (اورتگا - مالدونادو و سالانوا، ۲۰۱۷).

بررسی عملکرد تحصیلی دانشجویان یکی از راه‌های دستیابی به توسعه دانشگاه‌ها، بهبود مستمر کیفیت آموزشی و ارائه راه‌حل‌های علمی است؛ بنابراین، آگاهی از عملکرد دانشجویان به منظور شناخت وضعیت موجود، زمینه‌ساز برنامه‌ریزی مناسب‌تر، تصمیم‌گیری دقیق‌تر و اقدام برای رفع موانع و مشکلات خواهد بود (وانو و همکاران، ۲۰۱۴). سبب‌شناسی مشکلات مربوط به عملکرد تحصیلی دانشجویان پیچیده است که شامل عوامل مختلفی از جمله عوامل فردی، علمی و اجتماعی-فرهنگی می‌شود که از سال‌های اولیه تحصیل مشهود است. هنگامی که این عوامل به صورت حل نشده باقی بمانند، بر سلامت روانی افراد تأثیر می‌گذارند که نشان‌دهنده از دست دادن تمرکز، مشکلات عاطفی و عملکرد ضعیف تحصیلی در میان سایر مشکلات است (تروچیا، لوجیز، اندرس و فرناندز، ۲۰۱۳). همچنین، دانشجویان برای رسیدن به هدف‌ها و موفقیت تحصیلی خود باید در وضعیت سلامت روانی سالم باشند؛ زیرا موفقیت تحصیلی، موفقیت اصلی زندگی و رسیدن به هدف‌های کلی زندگی آنها (از جمله ارتقا به مقاطع

تحصیلی بالاتر، کسب شغل و جایگاه اجتماعی مناسب، رضایت خاطر و انعطاف‌پذیری) محسوب می‌شود؛ به همین دلیل، فضای استرس‌زا ممکن است موجب ایجاد یا افزایش پریشانی روانی و کاهش عملکرد تحصیلی آنها شود (توراشویلی و جاپارایدز، ۲۰۱۲).

در این میان، دانشجویان سال اول به دلیل انتقال از تحصیلات دبیرستانی به دانشگاهی و لزوم سازگاری با محیط و فعالیت‌های دانشگاهی با چالش‌های اساسی روبه‌رو هستند؛ به گونه‌ای که موفقیت تحصیلی دانشجویان در سال اول برای تلاش و پشتکار آنها در طول دوران تحصیلی و پیشرفت‌های بعدی آنها بسیار مهم است (بابایی امیری، کجباف، مظاهری، منشئی و طالبی، ۱۳۹۴). همچنین، دانشجویان در طول تحصیلات دانشگاهی، مسئولیت‌ها و چالش‌های مختلفی دارند و این می‌تواند دلیل اصلی و منبع اولیه استرس و اضطراب آنها باشد (شیخی و شاهمرادی، ۲۰۱۶). در بیشتر موارد، جوانان به رسیدگی به مشکلات پیش آمده قادرند؛ اما گاهی این چالش‌ها بر سلامت روانی جوان‌ترها تأثیر می‌گذارد؛ بنابراین، دانشجویان باید برای رسیدن به هدف‌های زندگی و به دست آوردن موفقیت‌های تحصیلی در شرایط روانشناختی سالم باشند (توراشویلی و جاپارایدز، ۲۰۱۲)؛ بنابراین، شرایط استرس‌زا ممکن است به وجود آورنده یا افزایش‌دهنده پریشانی روانی و به دنبال آن، کاهش‌دهنده عملکرد تحصیلی باشد.

از جمله سازه‌های مطالعه‌شده در روانشناسی مثبت‌گرا^۲ بهزیستی روانشناختی^۳ است که امروزه دیدگاهی جدید در حوزه سلامت، به‌ویژه روانشناسی سلامت محسوب می‌شود. دامنه مطالعات این سازه از زندگی فردی به تعاملات اجتماعی کشیده شده است (هانس، بیوتندچ، کانگونی، ۲۰۱۵؛ حسنی، شهودی و میرقاسمی، ۱۳۹۵). بهزیستی روانشناختی یک مفهوم

^۲. positive psychology

^۳. psychological well-being

^۱. academic performance

چند مؤلفه‌ای و شامل خودمختاری، روابط مثبت با دیگران، پذیرش خود، تسلط بر محیط، هدفمندی در زندگی و رشد فردی است (به نقل از کالر و هیکس، ۲۰۱۶). پژوهش پونیا و مالایا (۲۰۱۵) به منظور بررسی سلامت دانشجویان سال اول نشان داد دانشجویان دارای سطح متوسط و بالای عملکرد تحصیلی دارای شاخص‌های نسبتاً بالایی از بهزیستی، هدف داشتن در زندگی و رشد شخصی نیز هستند. همچنین، توراوشویلی و جاپارایدز (۲۰۱۲) در پژوهش خود نشان دادند دانش‌آموزان دارای سطح متوسط یا بالای عملکرد تحصیلی، شاخص خوبی از بهزیستی روانشناختی دارند؛ بنابراین، بهزیستی روانشناختی به عنوان مفهوم چندبعدی، بیشتر به مثابه یکی از منابع مرتبط با عملکرد تحصیلی، مطرح است.

برای بهبود بهزیستی روانشناختی و عملکرد تحصیلی، عاملی ضروری است که نه تنها شدت بهزیستی و عملکرد را پیش‌بینی کند (شیخی و شاهمرادی، ۲۰۱۶؛ پولاتسی و اکدوگان، ۲۰۱۴؛ ون و لین، ۲۰۱۴)، اجازه انجام مداخلات مؤثر را می‌دهد. متغیر پیشنهاد شده برای تأثیر بر عملکرد تحصیلی و نیز بهزیستی روانشناختی، سازه سرمایه روانشناختی^۱ است. سرمایه روانشناختی یک منبع شناختی مثبت است و شامل چهار بعد امید، خوش‌بینی، تاب‌آوری و خودکارآمدی می‌شود که مثبت‌بینی روانشناسی را پیش‌بینی می‌کند (سبوت و هیکس، ۲۰۲۰). یافته‌های جدید نشان می‌دهند جنبه‌های منحصربه‌فرد سرمایه روانشناختی، عملکرد دانشگاهی را در دوره کارشناسی بهتر می‌کند (رند، شاناهان، فیشر و فورتنی، ۲۰۲۰). در نتیجه، مهم است بررسی شود آیا سرمایه روانشناختی مشارکت و عملکرد تحصیلی دانشجویان را افزایش می‌دهد (سیو، باکر و جیانگ، ۲۰۱۴).

به تازگی این سازه وارد مطالعات آموزش دانشگاهی شده است و رابطه مثبت بین سرمایه روانشناختی و بهزیستی روانشناختی و نیز سایر نگرش‌های کاری مهم، رفتارها و عملکرد را تأیید می‌کند (کالر و هیکس، ۲۰۱۶؛ دورا، الهمود و خان، ۲۰۱۶؛ لوتانز، یوسف - مورگان و اولیو، ۲۰۱۵). همچنین، شواهد تجربی، سازه سرمایه روانشناختی را به عملکرد و پیامدهای مثبت روانشناختی در بسیاری از زمینه‌های مختلف، از قبیل بهزیستی روانشناختی (نیلسن، نیومن، سمایت، هرست و هیلن، ۲۰۱۷)، رضایت دانشجویان از زندگی (ریولی، ساویکی و ریچاردز، ۲۰۱۲) و موفقیت و شادی (داتا و والدز، ۲۰۱۶) پیوند می‌دهد. همچنین، دانشجویان دارای سطوح بالاتری از سرمایه روانشناختی، محیط تحصیلی را به شیوه‌ای مثبت‌تر درک می‌کنند و آن را کمتر ناراحت‌کننده در نظر می‌گیرند. آنها جنبه‌های چالش‌برانگیزتر از مشکلات را درک می‌کنند و به درک مشکلات به عنوان امکان افزایش یادگیری و رشد شخصی قادرند (ریولی و همکاران، ۲۰۱۲).

همچنین، مطالعات نشان داده است یکی از عوامل تأثیرگذار بر عملکرد تحصیلی و نیز شکل‌گیری و تداوم بهزیستی روانشناختی، سرمایه اجتماعی^۲ است (خسروشاهی بهادری، هاشمی نصرت‌آباد، باباپور خیرالدین، ۱۳۹۳؛ محمودی، یونسی، رحیمی‌زاده، ۱۳۹۳؛ پلاجنز، ۲۰۱۱). سرمایه اجتماعی، شبکه‌ای از روابط و پیوندهای مبتنی بر اعتماد اجتماعی بین فردی و بین گروهی و تعاملات افراد بین نهادها، سازمان‌ها و گروه‌های اجتماعی است که به همبستگی و انسجام اجتماعی و برخورداری افراد و گروه‌ها از حمایت اجتماعی و انرژی لازم برای تسهیل کنش‌ها در راستای تحقق هدف‌های فردی و جمعی منجر می‌شود (آوی، ریچارد، لوتانز و ماتره، ۲۰۱۱).

². social capital

¹. psychological capital

تحقیقات نشان داده است افرادی که به لحاظ اجتماعی منزوی‌اند، از بهزیستی روانی کمتری برخوردارند و برعکس هرچه دارای پیوستگی بیشتری در جامعه باشند، از سلامت روانی بیشتری برخوردارند (نیمین، مارتلین، کوزکین، آلانن و هییا، ۲۰۱۰). همچنین، سرمایه اجتماعی متغیری است که بیشترین تأثیر را در انباشت سرمایه انسانی دارد؛ یعنی مهارت و دانشی که به افراد امکان می‌دهد کار ارزشمند اقتصادی انجام دهند. آموزش، به‌ویژه آموزش دانشگاهی، یک وسیله اصلی است که از طریق آن، مردم سرمایه انسانی و پیشرفت بالاتری را به دست می‌آورند (برند و اکسی، ۲۰۱۰). محیط‌های تحصیلی با سرانه سرمایه اجتماعی، به احتمال زیاد دانشجویانی را با عملکرد تحصیلی بهتر، نسبت به دیگر مؤسسات و مراکز، رشد و پرورش می‌دهند.

در یک فراتحلیل از رابطه سرمایه اجتماعی با بهزیستی روانشناختی، نتایج نشان دادند تمام مطالعات شامل ارتباط مثبت بین بخش‌های سرمایه اجتماعی و جنبه‌های بهزیستی روانشناختی است (نیکویست، فورسمن، جیونتلی و کاتان، ۲۰۱۳). همچنین، یافته‌های پژوهش اورانی، ایزاه و احمد (۲۰۱۷) نشان دادند میان سرمایه اجتماعی و عملکرد تحصیلی رابطه معنی‌دار وجود دارد؛ با این حال، سرمایه اجتماعی از سرمایه روانشناختی متأثر است؛ یعنی با افزایش سرمایه روانشناختی میزان سرمایه اجتماعی نیز افزایش می‌یابد (قشقای‌زاده، ۲۰۱۶؛ ساجدی قوچانی و اسماعیلی شاد، ۱۳۹۶؛ محمودی و همکاران، ۱۳۹۳؛ قاسم‌زاده، علیشاهی، حیدری‌زاده، موسوی و حسنی، ۱۳۹۴؛ لارسون و لوتانز، ۲۰۰۶).

با توجه به پژوهش‌های ذکرشده، تعداد محدودی تحقیق در زمینه برخی متغیرهای مطالعه‌شده انجام شده است. بیشتر مطالعات در زمینه سازمان‌ها و مشاغل (برای مثال: دورا و همکاران، ۲۰۱۶؛ امیرخانی و عارف‌نژاد،

۱۳۹۱) یا در بین نمونه‌های دانش‌آموزان، مدیران و معلمان (برای مثال: هانسن و همکاران، ۲۰۱۵؛ ملکی تبار، ریاحی و ملکی تبار، ۲۰۱۷) یا در بین دانشجویان پزشکی و بهداشت (نفیس و جهان، ۲۰۱۷؛ کالر و هیکس، ۲۰۱۶؛ شیخی و شاهمرادی، ۲۰۱۶) انجام شده است؛ ولی براساس جستجوهای انجام‌شده، تا به حال هیچ پژوهشی چگونگی اثرگذاری سرمایه روانشناختی را بر بهزیستی روانشناختی و عملکرد تحصیلی با میانجی‌گری سرمایه اجتماعی در دانشجویان دانشگاه بررسی نکرده است.

با توجه به اینکه دانشجویان، قشر عظیمی از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند و ورود به دانشگاه دوره‌ای حساس از زندگی جوانان را تشکیل می‌دهد، بهزیستی روانشناختی این گروه می‌تواند به موفقیت‌های تحصیلی بیشتر منجر شود؛ ازاین‌رو، با توجه به افزایش تعداد دانشجویان در دانشگاه‌ها، یافته‌های این پژوهش برای تحقیقات بیشتر درباره چگونگی تأثیر منابع بالقوه سرمایه اجتماعی بر بهزیستی روانشناختی و عملکرد تحصیلی در دانشجویان مفید است؛ بنابراین، در چنین شرایطی، انجام پژوهش‌های علمی در این زمینه برای پرکردن خلأ علمی موجود و به دنبال آن، دست‌یافتن به عوامل مرتبط و مؤثر برای ارائه راهکارهای پیشگیرانه و مداخله‌ای به منظور افزایش بهزیستی روانشناختی و بهبود عملکرد تحصیلی لازم و ضروری است؛ در نتیجه، توجه به عوامل سرمایه روانشناختی (امید، خوش‌بینی، خودکارآمدی و تاب‌آوری) در یک ترکیب منسجم و واحد، به ما اجازه می‌دهد سهم این عوامل را در پیش‌بینی بهزیستی روانشناختی و عملکرد تحصیلی بررسی کنیم. علاوه بر این، در نظر گرفتن سرمایه اجتماعی به‌عنوان میانجی‌گر رابطه سرمایه روانشناختی با بهزیستی روانشناختی و عملکرد تحصیلی می‌تواند مضامین مهمی در راستای شناخت هرچه بیشتر سازوکار تأثیرگذاری سرمایه روانشناختی بر این پیامدها داشته

فرضیه ۲. سرمایه روانشناختی با عملکرد تحصیلی رابطه دارد.

فرضیه ۳. سرمایه روانشناختی با سرمایه اجتماعی رابطه دارد.

فرضیه ۴. سرمایه اجتماعی با بهزیستی روانشناختی رابطه دارد.

فرضیه ۵. سرمایه اجتماعی با عملکرد تحصیلی رابطه دارد.

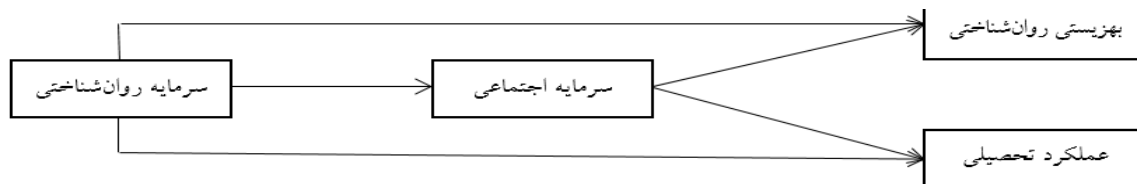
فرضیه ۶. سرمایه روانشناختی از طریق سرمایه اجتماعی با بهزیستی روانشناختی رابطه دارد.

فرضیه ۷. سرمایه روانشناختی از طریق سرمایه اجتماعی با عملکرد تحصیلی رابطه دارد.

باشد. مدل پیشنهادی این پژوهش ضمن غنابخشیدن به دانش موجود در زمینه تأثیر عوامل سرمایه روانشناختی و سرمایه اجتماعی بر بهزیستی و عملکرد دانشجویان، می‌تواند فراهم‌کننده زمینه لازم برای طراحی و اجرای برنامه‌های مداخله‌ای برای ارتقای رفتارهای سالم در دانشجویان باشد.

بدین ترتیب با توجه به مطالعات گذشته و پیشینه پژوهش به فرضیه‌های زیر اشاره و در ادامه، مدل پیشنهادی پژوهش به شرح نمودار ۱ طراحی می‌شود.

فرضیه ۱. سرمایه روانشناختی با بهزیستی روانشناختی رابطه دارد.

نمودار ۱. مدل مفهومی رابطه میان متغیرهای پژوهش

و خودکارآمدی) طراحی کردند. این پرسشنامه شامل ۲۴ ماده بود و هر یک از مؤلفه‌های چهارگانه این پرسشنامه بر مبنای یک طیف لیکرت ۶ درجه‌ای (۱ = کاملاً مخالفم تا ۶ = کاملاً موافقم) اندازه‌گیری می‌شود. ماده‌های ۱ تا ۶ مربوط به خرده‌مقیاس خودکارآمدی، ماده‌های ۷ تا ۱۲ مربوط به خرده‌مقیاس امیدواری، ماده‌های ۱۳ تا ۱۸ مربوط به خرده‌مقیاس تاب‌آوری و ماده‌های ۱۹ تا ۲۴ مربوط به خرده‌مقیاس خوش‌بینی است. نمره نهایی پاسخ‌دهندگان برای کل مقیاس در دامنه‌ای از ۲۴ تا ۱۴۴ قرار می‌گیرد (رستگار، صیف و عابدینی، ۱۳۹۵). در پژوهش لیرن و میلر (۲۰۱۷)، با روش آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۹۳ گزارش شد. خسروشاهی بهادری و همکاران (۱۳۹۳) پایایی این پرسشنامه را در ایران براساس آلفای کرونباخ ۰/۸۵ گزارش کردند. ضرایب پایایی برای مقیاس سرمایه روانشناختی در پژوهش حاضر، به دو روش آلفای

روش

روش پژوهش، جامعه آماری و نمونه: روش پژوهش حاضر، همبستگی از نوع تحلیل مسیر است. جامعه آماری شامل ۳۰۰ نفر از دانشجویان دختر و پسر دوره کارشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز بودند که در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۱۳۹۶ مشغول به تحصیل بودند و دست‌کم دو ترم از تحصیل آنها گذشته بود. روش نمونه‌گیری در این پژوهش، نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای بود. ۱۵ پرسشنامه به صورت ناقص پاسخ داده شدند که در تحلیل نهایی حذف شدند و در نهایت ۲۸۵ پرسشنامه برای آزمایش مدل پیشنهادی تحلیل شدند.

ابزار سنجش: پرسشنامه سرمایه روانشناختی^۱، لوتانز، یوسف مورگان و اولیو (۲۰۰۷) این ابزار را به منظور سنجش سرمایه روانشناختی (خوش‌بینی، امید، تاب‌آوری

۱. Psychological Capital Questionnaire

کرونباخ و تنصیف به ترتیب ۰/۸۴ و ۰/۸۳ به دست آمدند. شاخص‌های حاصل از تحلیل عاملی تأییدی با استفاده از نرم‌افزار AMOS-21 محاسبه شدند (۰/۸۲ = IFI، ۰/۸۲ = CFI، ۰/۰۵ = RMSEA) که بیان‌کننده اعتبار و روایی مطلوب این پرسشنامه بود.

مقیاس بهزیستی روانشناختی^۱. برای سنجش بهزیستی روانشناختی در پژوهش حاضر، از مقیاس بهزیستی روانشناختی ساخته ریف (۱۹۸۹) استفاده شد. این مقیاس ۱۸ گویه دارد و دارای شش مؤلفه، پذیرش خود، خودمختاری، زندگی هدفمند، روابط مثبت با دیگران، تسلط بر محیط و رشد فردی می‌شود. نحوه پاسخگویی به ماده‌ها به این ترتیب است که آزمودنی باید در یک طیف ۶ درجه‌ای (۱ = کاملاً مخالفم تا ۶ = کاملاً موافقم) مشخص سازد تا چه حد با هر عبارت، موافق یا مخالف است. ماده‌های ۲، ۸ و ۱۰ مربوط به خرده‌مقیاس پذیرش خود، ماده‌های ۹، ۱۲ و ۱۸ مربوط به خرده‌مقیاس خودمختاری، ماده‌های ۵، ۱۴ و ۱۶ مربوط به خرده‌مقیاس زندگی هدفمند، ماده‌های ۳، ۱۱ و ۱۳ مربوط به خرده‌مقیاس روابط مثبت با دیگران، ماده‌های ۱، ۴ و ۶ مربوط به خرده‌مقیاس تسلط بر محیط و ماده‌های ۷، ۱۵ و ۱۷ مربوط به خرده‌مقیاس رشد فردی است. کمترین نمره مقیاس ۱۸ و بیشترین نمره ۱۰۸ است. پایایی این مقیاس در پژوهش نوفرستی، روشن، فتی، حسن‌آبادی، پسندیده و شعیری (۱۳۹۴) با روش آلفای کرونباخ محاسبه شد که ضریب پایایی آن برابر با ۰/۷۳ است. در پژوهش حاضر، ضریب پایایی به دو روش آلفای کرونباخ و تنصیف اسپیرمن - براون به ترتیب ۰/۷۶ و ۰/۷۳ به دست آمد. شاخص‌های حاصل از تحلیل عاملی تأییدی با استفاده از نرم‌افزار AMOS-21 محاسبه شدند (۰/۷۴ = IFI، ۰/۷۳ = CFI، ۰/۰۶ = RMSEA) که بیان‌کننده اعتبار و روایی مطلوب این پرسشنامه بود.

مقیاس سرمایه اجتماعی^۲. برای بررسی سرمایه اجتماعی در این مطالعه، از مقیاس سرمایه اجتماعی دلاویز (۱۳۸۴) استفاده شد که دربردارنده ۲۷ ماده و دارای ۴ خرده‌مقیاس اعتماد، مشارکت گروهی، مشارکت در اجتماع محلی و شبکه‌های اجتماعی است. روش نمره‌گذاری این مقیاس براساس یک طیف پنج‌درجه‌ای از نوع لیکرت است که نمره ماده‌های ۱۸، ۱۹ و ۲۰ به صورت معکوس و بقیه ماده‌ها به ترتیب از کاملاً موافقم (۴) تا کاملاً مخالفم (صفر) نمره‌گذاری می‌شوند. بر اساس این، حداقل نمره، صفر و حداکثر نمره، ۱۰۸ است. دلاویز (۱۳۸۴) ضرایب پایایی این مقیاس را براساس روش آلفای کرونباخ ۰/۸۵ گزارش کرده است. هاشمی نصرت‌آباد، باباپور خیرالدین و خسروشاهی بهادری (۱۳۹۱) در پژوهش خود ضریب پایایی آن را براساس روش آلفای کرونباخ ۰/۸۷ گزارش کرده‌اند. در پژوهش حاضر، ضریب پایایی به دو روش آلفای کرونباخ و تنصیف اسپیرمن - براون به ترتیب ۰/۸۴ و ۰/۷۶ به دست آمد. شاخص‌های حاصل از تحلیل عاملی تأییدی با استفاده از نرم‌افزار AMOS-21 محاسبه شدند (۰/۷۵ = IFI، ۰/۷۴ = CFI، ۰/۰۵ = RMSEA) که بیان‌کننده اعتبار و روایی مطلوب این پرسشنامه بود.

روش اجرا و تحلیل: به منظور جمع‌آوری داده‌ها فهرستی از دانشکده‌های دانشگاه شهید چمران اهواز، تهیه و پس از اخذ مجوز برای انجام پژوهش از مسئولان دانشکده‌ها اجرای پژوهش آغاز شد. ابتدا به صورت تصادفی ۳ دانشکده (علوم تربیتی و روانشناسی، فنی مهندسی و علوم پایه) انتخاب شد و ۱۰۰ نفر برای تعیین روایی و پایایی ابزارها در نظر گرفته شدند و در مرحله بعد، ۳۰۰ نفر از دانشجویانی که دست کم دو نیمسال را گذرانده بودند، از هر گروه آموزشی به تناسب تعداد دانشجویان آن گروه، به صورت تصادفی انتخاب شدند و به پرسشنامه‌های مربوطه پاسخ دادند. در ضمن هیچ گونه

2. Social Capital Scale

1. Psychological Well-Being Scale

محدودیت زمانی برای تکمیل پرسشنامه‌ها اعمال نشد. نمونه‌گیری پژوهشگر در هر دو مرحله بر تکمیل پرسشنامه‌ها نظارت کامل داشت و توضیحات لازم با ضمیمه کردن دستورالعمل همراه با پرسشنامه در اختیار آنان قرار داده شد. این توضیحات شامل آگاهی از حق انتخاب برای شرکت در پژوهش و محرمانه ماندن اطلاعات شخصی بود. داده‌ها پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها، با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون، روش

یافته‌ها
در جدول ۱ میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش برای کل شرکت‌کنندگان بیان شده است.

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی مربوط به متغیرهای پژوهش برای کل شرکت‌کنندگان

متغیر	میانگین	انحراف معیار	سرمایه روانشناختی	بهزیستی روانشناختی	سرمایه اجتماعی عملکرد تحصیلی
سرمایه روانشناختی	۶۴	۱۱	۱		
بهزیستی روانشناختی	۴۱	۸	۰/۵۳۹**	۱	
سرمایه اجتماعی	۴۹	۹	۰/۱۱۷*	۰/۲۳۲**	۱
عملکرد تحصیلی	۱۶	۱	۰/۰۴۲	۰/۰۰۱	۰/۲۰۱**

* $p \leq 0.05$ ** $p \leq 0.01$

با توجه به نتایج جدول ۱، میانگین و انحراف معیار نمره‌های آزمودنی‌ها در متغیر سرمایه روانشناختی به ترتیب ۶۴ و ۱۱، در متغیر بهزیستی روانشناختی به ترتیب ۴۱ و ۸، در متغیر سرمایه اجتماعی به ترتیب ۴۹ و ۹ و در متغیر عملکرد تحصیلی به ترتیب ۱۶ و ۱ است. همچنین، ضرایب همبستگی به دست آمده بین سرمایه روانشناختی و بهزیستی روانشناختی ($p = 0.0001$ ، $r = 0.539$)، سرمایه اجتماعی و سرمایه روانشناختی ($p = 0.0001$ ، $r = 0.117$)، سرمایه اجتماعی و عملکرد تحصیلی ($p = 0.048$ ، $r = 0.117$)، و سرمایه اجتماعی و عملکرد تحصیلی ($p = 0.0001$ ، $r = 0.232$)، و سرمایه اجتماعی و عملکرد تحصیلی ($p = 0.0001$ ، $r = 0.201$)، روابط معنی‌دار مشاهده نشد.

روابط بین متغیرها به منظور ارزیابی مدل پیشنهادی، با استفاده از روش تحلیل مسیر انجام شدند و از مجموع متغیرهای بررسی شده، سرمایه روانشناختی به عنوان متغیر برون‌زاد، سرمایه اجتماعی به عنوان متغیر میانجی و بهزیستی روانشناختی و عملکرد تحصیلی به عنوان متغیرهای درون‌زاد بررسی شدند.

جدول ۲ شاخص‌های برازش در مدل پیشنهادی پژوهش حاضر را نشان می‌دهد.

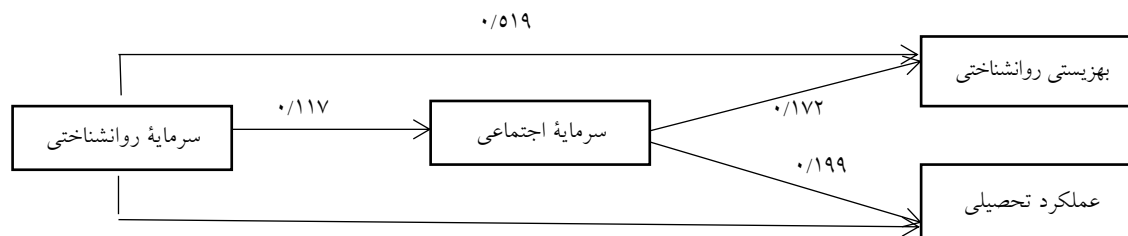
جدول ۲. شاخص‌های تحلیل مسیر مدل پژوهش حاضر

شاخص	X ²	p	df	X ² /df	GFI	CFI	IFI	AGFI	TLI	NFI	RMSEA
الگو	۱/۳۹۵	۰/۲۳۷	۱	۱/۳۹۵	۰/۹۹۸	۰/۹۹۷	۰/۹۹۷	۰/۹۷۶	۰/۹۸۰	۰/۹۸۹	۰/۰۳۷

۰/۹۸۰، شاخص برازندگی افزایشی (IFI) ۰/۹۹۷، شاخص برازندگی تطبیقی (CFI) ۰/۹۹۷، شاخص برازندگی هنجار شده (NFI) ۰/۹۸۹ و شاخص ریشه میانگین مجذورات خطای تقریب (RMSEA) ۰/۰۳۷

با توجه به نتایج جدول ۲، مقدار شاخص مجذور خی بر درجه آزادی ۱/۳۹۵، شاخص نیکویی برازش (GFI) ۰/۹۹۸، شاخص برازندگی تعدیل یافته (AGFI) ۰/۹۷۶، شاخص برازندگی توکر - لویس (TLI)

به دست آمد که حاکی از برآزش بسیار خوب الگوی پژوهش با داده‌هاست. نمودار ۲، ضرایب استاندارد مدل پیشنهادی، رابطه مستقیم سرمایه روانشناختی با بهزیستی روانشناختی و عملکرد تحصیلی با میانجی‌گری سرمایه اجتماعی را نشان می‌دهد.

نمودار ۲. ضرایب استاندارد در مدل پیشنهادی پژوهش

با توجه به شکل ۲، در مدل پیشنهادی پژوهش به ترتیب ضرایب استاندارد مسیرهای مستقیم میان متغیرهای سرمایه روانشناختی با بهزیستی روانشناختی ۰/۵۱۹، سرمایه روانشناختی با سرمایه اجتماعی ۰/۱۱۷، سرمایه اجتماعی با بهزیستی روانشناختی ۰/۱۷۲ و سرمایه اجتماعی با عملکرد تحصیلی ۰/۱۹۹، در سطح $p \leq ۰/۰۵$ معنی‌دار و سرمایه روانشناختی با عملکرد تحصیلی ۰/۱۹۹ غیرمعنی‌دار شد. نتایج مربوط به روابط مستقیم در جدول ۳ ارائه شده‌اند.

جدول ۳. پارامترهای اندازه‌گیری روابط مستقیم متغیرها در مدل پیشنهادی

مسیر	β	معیار خطای استاندارد (SE)	B	نسبت بحرانی (CR)	p
سرمایه روانشناختی $\rightarrow$ بهزیستی روانشناختی	۰/۵۱۹	۰/۰۳۷	۰/۳۸۹	۱۰/۵۲۹	۰/۰۰۰۱
سرمایه روانشناختی $\rightarrow$ عملکرد تحصیلی	۰/۰۱۹	۰/۰۰۸	۰/۰۰۳	۰/۳۲۲	۰/۷۴۷
سرمایه روانشناختی $\rightarrow$ سرمایه اجتماعی	۰/۱۱۷	۰/۰۴۸	۰/۰۹۴	۱/۹۷۷	۰/۰۴۸
سرمایه اجتماعی $\rightarrow$ بهزیستی روانشناختی	۰/۱۷۲	۰/۰۴۶	۰/۱۵۹	۳/۴۸۲	۰/۰۰۰۱
سرمایه اجتماعی $\rightarrow$ عملکرد تحصیلی	۰/۱۹۹	۰/۰۱۰	۰/۰۳۳	۳/۳۹۳	۰/۰۰۰۱

با توجه به نتایج جدول ۳، برای تمامی فرضیه‌ها به جز سرمایه روانشناختی بر عملکرد تحصیلی، نسبت بحرانی بیش از مقدار ۱/۹۶ و سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ به دست آمد؛ بنابراین، در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه بین سرمایه روانشناختی بر بهزیستی روانشناختی و سرمایه روانشناختی بر سرمایه اجتماعی، سرمایه اجتماعی بر

بهزیستی روانشناختی و سرمایه اجتماعی بر عملکرد تحصیلی معنی‌دار بود؛ بنابراین، فرضیه‌های ۱، ۳، ۴ و ۵ تأیید شدند و سرمایه روانشناختی و عملکرد تحصیلی معنی‌دار نبود؛ در نتیجه، فرضیه ۲ تأیید نشد. در جدول ۴، نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های مربوط به نقش واسطه‌ای متغیر ارائه شده‌اند.

جدول ۴. نتایج بوت استراپ مربوط به روابط غیرمستقیم

فرضیه	حد پایین	حد بالا	p
رابطه بین سرمایه روانشناختی با بهزیستی روانشناختی از طریق سرمایه اجتماعی	۰/۰۹۴	۱/۹۷۷	۰/۰۴۸
رابطه بین سرمایه روانشناختی با عملکرد تحصیلی از طریق سرمایه اجتماعی	۰/۳۸۹	۱۰/۵۲۹	۰/۰۰۰۱

براساس نتایج جدول ۴، حد پایین فاصله اطمینان برای متغیر سرمایه اجتماعی به عنوان متغیر میانجی، بین سرمایه روانشناختی و بهزیستی روانشناختی ۰/۰۰۰۱ و حد بالای آن ۰/۳۰ است. سطح اطمینان برای این فاصله

اطمینان، ۰/۹۵ است که سطح معنی‌داری ۰/۰۶۰ است. با توجه به سطح معنی‌داری این رابطه واسطه‌ای معنی‌دار نبود؛ بنابراین، فرضیه ۶ تأیید نشد. همچنین حد پایین فاصله اطمینان برای متغیر سرمایه اجتماعی به عنوان متغیر میانجی، بین سرمایه روانشناختی و عملکرد تحصیلی ۰/۰۰۱ و حد بالای آن ۰/۰۰۷ و سطح معنی‌داری ۰/۰۶۳ است. با توجه به سطح معنی‌داری این رابطه واسطه‌ای معنی‌دار نبود؛ بنابراین، فرضیه ۷ تأیید نشد.

بحث

هدف از پژوهش حاضر، بررسی رابطه علی سرمایه روانشناختی با بهزیستی روانشناختی و عملکرد تحصیلی با میانجی‌گری سرمایه اجتماعی دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز بود. یافته‌های پژوهش نشان دادند سرمایه روانشناختی و بهزیستی روانشناختی، سرمایه اجتماعی و بهزیستی روانشناختی و سرمایه اجتماعی و عملکرد تحصیلی در سطح معنی‌داری $0.01 \leq p$ و سرمایه روانشناختی و سرمایه اجتماعی در سطح معنی‌داری $0.05 \leq p$ دارای همبستگی بود. برای تعیین کفایت برازندگی مدل پیشنهادی با داده‌ها، ترکیبی از شاخص‌های برازندگی استفاده شد که حاکی از برازندگی خوب مدل پیشنهادی بود. به‌طور کلی، با توجه به بالابودن شاخص ریشه میانگین مجذورات خطای تقریب و مناسب‌بودن شاخص‌های دیگر، این مدل به اصلاحات نیاز ندارد و مدل اولیه ارائه‌شده تأیید شد.

نتایج پژوهش حاضر نشان دادند بین سرمایه روانشناختی و بهزیستی روانشناختی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد؛ بنابراین، فرضیه اول تأیید شد. این یافته با نتایج پژوهش‌های کالر و هیکس (۲۰۱۶)، شیخی و شاهمرادی (۲۰۱۶) و نفیس و جهان (۲۰۱۷) همخوانی دارد. سرمایه روانشناختی سازه‌ای اصلی از

روانشناسی مثبت با پیوندهای مثبت و محکم به بهزیستی روانشناختی است (سبوت و هیکس، ۲۰۲۰)؛ بنابراین، سرمایه روانشناختی با بهزیستی روانشناختی رابطه مثبت و با مشکلات روانی، رابطه منفی دارد. درواقع، می‌توان از سرمایه روانشناختی برای درمان بیماری‌های روانی، بالابردن نرخ امید، تلاش برای ارتقای سطح زندگی در افراد سالم، افزایش سطح بهزیستی روانشناختی افراد با بالابردن مقاومت روانی و تقویت نیروی دفاعی در مقابل استرس و انواع پیشگیری برای ارتقای سطح بهداشت روانی استفاده کرد؛ چون این موضوع، توانایی برقراری ارتباط اجتماعی و بین‌فردی را تا حد چشمگیری افزایش می‌دهد؛ بنابراین، با افزایش سرمایه روانشناختی، بهزیستی روانی افراد نیز افزایش می‌یابد (لوتانز و همکاران، ۲۰۰۷)؛ بنابراین، دانشجویانی که امیدوارترند و تاب‌آوری بهتری دارند، توانایی بیشتری برای مقاومت در برابر محیط نامساعد و نامطلوب خواهند داشت. همچنین، دارابودن سرمایه روانشناختی مثبت، اثرات استرس بر بهزیستی روانشناختی دانشجویان را کاهش می‌دهد (نفیس و جهان، ۲۰۱۷). همچنین، دانشجویانی که به توانایی خود در انجام امور تحصیلی باور دارند، حتی زمانی که با مسائلی روبه‌رو می‌شوند، انرژی، شور و شوق خود را از دست نخواهند داد و سطحی از خوش‌بینی و امیدواری درباره موفقیت‌های آتی دارند و در نتیجه، باعث افزایش بهزیستی روانشناختی دانشجویان می‌شود.

همچنین، نتایج این پژوهش نشان دادند بین سرمایه روانشناختی و عملکرد تحصیلی رابطه معنی‌داری وجود ندارد؛ بنابراین، فرضیه دوم تأیید نشد. این یافته با نتایج شیخی و شاهمرادی (۲۰۱۶)، پولستی و واکدوکان (۲۰۱۴)، ون و لین (۲۰۱۴) ناهمسو است. یک تبیین احتمالی ممکن است این باشد که معدل دانشجویان ملاک مناسبی برای عملکرد تحصیلی دانشجویان نبوده

است. همچنین، سرمایه روانشناختی ممکن است به تنهایی بر عملکرد تحصیلی مؤثر نباشد؛ بلکه عواملی چون خانواده، هوش، انگیزه و علاقه، برنامه درسی، جو روانی - اجتماعی کلاس می‌توانند بر عملکرد تحصیلی تأثیرگذار باشند. علاوه بر این، چون این پژوهش در سطح دانشگاه اجرا شد و جامعه آماری، دانشجویان رشته‌های متفاوت مشغول به تحصیل بودند، تفاوت ترم‌های دانشجویان، رشته‌های آنان و نیز سطح دشواری رشته‌ها ممکن است بر عملکرد تحصیلی آنان تأثیر بگذارد و تأثیر سرمایه روانشناختی را خنثی کند.

همچنین، نتایج نشان دادند بین سرمایه روانشناختی و سرمایه اجتماعی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد؛ بنابراین، فرضیه سوم تأیید شد. این یافته با نتایج قشقایی‌زاده (۲۰۱۶)، محمودی و همکاران (۱۳۹۳)، قاسم‌زاده علیشاهی و همکاران (۱۳۹۴)، ساجدی قوچانی و اسماعیلی شاد (۱۳۹۶) و لارسون و لوتانز (۲۰۰۶) همخوانی دارد. سرمایه اجتماعی از سرمایه روانشناختی تأثیر می‌گیرد. آنچه افراد را به یکدیگر پیوند می‌دهد و باعث تکرار و تداوم و بیشتر شدن تعاملات می‌شود، سرمایه روانشناختی است. همچنین، تغییرات در کمیت و کیفیت روابط اجتماعی در عملکرد افراد تأثیرگذار است؛ بنابراین، با افزایش سرمایه روانشناختی میزان سرمایه اجتماعی افزایش می‌یابد (محبوبی و کریمی، ۱۳۹۳). افرادی که سرمایه روانشناختی مطلوب‌تری داشتند، از سرمایه اجتماعی بالاتری نیز بهره‌مند بودند (ساجدی قوچانی و اسماعیلی شاد، ۱۳۹۶). هرگاه افراد دارای سرمایه روانشناختی بالایی باشند، تعاملات اجتماعی با دیگران تداوم می‌یابد و به روابط اجتماعی بیشتر تبدیل می‌شود و از زندگی اجتماعی بهتری بهره‌مند می‌شوند (محبوبی و کریمی، ۱۳۹۳).

همچنین، نتایج نشان دادند بین سرمایه اجتماعی و بهزیستی روانشناختی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود

دارد؛ بنابراین، فرضیه چهارم نیز تأیید شد. این یافته با نتایج پژوهش‌های نیکویست و همکاران (۲۰۱۳) همسو است. نبود پیوندهای اجتماعی و شبکه‌های اجتماعی با تقویت حالات روانی منفی به بروز بیمارهای روانی در افراد منجر و در نتیجه، باعث کاهش بهزیستی روانشناختی می‌شود (حسین‌زئی و سهامی، ۱۳۹۶). به نظر بلو و هارافام (۲۰۰۴)، محیط اجتماعی که فرد در آن قرار دارد و در درون آن به تعامل می‌پردازد، با وضعیت سلامتی و بهزیستی فرد رابطه نزدیکی دارد. افراد با ارتباط گسترده نسبت به افراد منزوی از بهزیستی روانشناختی بالاتری برخوردارند. همچنین، آنها بیشتر در شبکه‌های اجتماعی درگیرند و بدین وسیله به منابع اجتماعی بیشتری دسترسی دارند و از لحاظ بهزیستی روانشناختی در شرایط مطلوب‌تری به سر می‌برند. بر اساس این، در صورت وجود بهزیستی روانشناختی، افراد در قالب هنجارها و پیوندهای اجتماعی موجود در تعاملات اجتماعی، قابلیت‌های خود را افزایش می‌دهند و در ضمن به دست آوردن امکان کنترل زندگی خود، از حمایت‌های اجتماعی برخوردار می‌شوند و این امر باعث می‌شود افراد به لحاظ روانی از آسایش و آرامش مطلوبی برخوردار شوند و در زندگی احساس بهزیستی روانی کنند (محمود فخره و خادمی، ۱۳۹۷).

از این‌رو، نتایج نشان دادند بین سرمایه اجتماعی و عملکرد تحصیلی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد؛ بنابراین، فرضیه پنجم تأیید شد. این یافته با نتایج پژوهش‌های اورانی و همکاران (۲۰۱۷) همسو است. پژوهش‌های بسیار درباره سرمایه اجتماعی نشان می‌دهند پیوندهای اجتماعی نه تنها بر سلامت شخصی، بر سلامت اجتماعی نیز تأثیر می‌گذارند (به نقل از قمری، ۱۳۹۲). عملکرد تحصیلی دانشجویان علاوه بر تأثیرپذیری از عوامل بسیار، از سرمایه اجتماعی تأثیر می‌گیرد. نتایج پژوهش جیل و هرسلف (۲۰۱۰) نشان دادند افرادی که در

هنگام پریشانی، شخصی را دارند تا با او صحبت کنند، سلامتشان به احتمال بیشتری در مقایسه با کسانی که از چنین شخصی محروم بودند، مثبت درجه‌بندی می‌شود (قمری، اسماعیلی و اعظمی، ۱۳۹۴). همچنین، کسانی که اعضای فعال در یک یا چند سازمان اجتماعی بودند، سلامتی بیشتری گزارش کردند و بالطبع کسانی که از خود نشان می‌دهند. همچنین، افزایش تعاملات اجتماعی و حضور فعال در اجتماع باعث افزایش مهارت‌های اجتماعی از قبیل خودکارآمدی اجتماعی، تعامل مثبت با همسالان، ایجاد هدف‌های بین‌فردی می‌شود که همه عوامل باعث بهبود عملکرد اجتماعی، شناختی و تحصیلی در دانشجویان می‌شود.

با توجه به نتایج یافته‌ها بین سرمایه روانشناختی با بهزیستی روانشناختی از طریق سرمایه اجتماعی رابطه غیرمستقیم و معنی‌دار وجود ندارد؛ بنابراین، فرضیه ششم تأیید نشد. این یافته تأمل‌پذیر است که سرمایه روانشناختی به‌طور مستقیم با بهزیستی روانشناختی رابطه دارد، اما با واسطه‌گری سرمایه اجتماعی، رابطه‌ای ندارد. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت با توجه به اینکه سرمایه روانشناختی متغیری فردی است و سرمایه اجتماعی متغیری اجتماعی و بیرونی است، شاید با همراهی متغیرهای واسطه‌ای دیگر بتوانند در رابطه با بهزیستی روانشناختی رابطه‌ای معنی‌دار بیافرینند. همچنین، چون این پژوهش در سطح دانشگاه اجرا شده است و هر یک از دانشجویان از شهرهای متفاوتی به این دانشگاه آمده‌اند، ممکن است ویژگی‌هایی مانند اعتماد، مشارکت گروهی و مشارکت در اجتماع محلی و ... در بین آنها نباشد و اثر سرمایه روانشناختی را بر بهزیستی روانشناختی با واسطه‌گری سرمایه اجتماعی از بین برده باشد. همچنین، ادراک از سرمایه اجتماعی ممکن است به عواملی نظیر عوامل شخصیتی، اجتماعی

و فرهنگی وابسته باشد. با توجه به تنوع فرهنگ و آداب و رسوم زیاد در دانشگاه، ممکن است نتواند متغیر شاخصی در رابطه بین سرمایه روانشناختی و بهزیستی روانشناختی باشد و به پژوهش‌های بیشتری در این زمینه نیاز است تا نقاط اختلاف مشخص شوند و بتوان بر پایه آن نقش میانجی سرمایه اجتماعی را بررسی کرد.

در ارتباط بین سرمایه روانشناختی و عملکرد تحصیلی از طریق سرمایه اجتماعی رابطه غیرمستقیم و معنی‌دار وجود ندارد؛ بنابراین، فرضیه هفتم تأیید نشد. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت ممکن است سرمایه اجتماعی در رابطه بین سرمایه روانشناختی و عملکرد تحصیلی دانشجویان تأثیری نداشته باشد و عوامل دیگری مانند تلاش، هوش، وضعیت اقتصادی، اجتماعی، انگیزش، تفاوت ترم‌ها و تفاوت رشته‌ها در عملکرد تحصیلی اهمیت بیشتری داشته باشند و به همراهی و اثر واسطه‌ای عواملی دیگر نیاز باشد. علاوه بر این، ویژگی‌های ورودی عاطفی، ویژگی‌های ورودی شناختی و ویژگی‌های روانی - حرکتی بر عملکرد تحصیلی دانشجویان تأثیر می‌گذارند. همچنین، یکی از مشکلات نظام آموزشی ما توجه به رقابت اجتماعی، کسب نمره و جایگاه اجتماعی بالاتری است؛ از این‌رو ممکن است تعاملات اجتماعی مفید از قبیل کار گروهی، حل مسئله و حمایت اجتماعی در دانشجویان دیده نشود. همه این متغیرها متغیرهای اجتماعی - تحصیلی محسوب می‌شوند که نیازمند تعامل اجتماعی در ارتباط با همسالان‌اند. با توجه به اینکه اینها ممکن است نمود کمتری در دانشجویان داشته باشد، رابطه بین سرمایه روانشناختی و عملکرد تحصیلی را دستخوش تغییر قرار می‌دهد.

این پژوهش همچون سایر پژوهش‌ها دارای محدودیت‌هایی است؛ از جمله انجام آن در بین دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز که باید در تعمیم‌پذیری یافته‌ها

به سایر دانشجویان دانشگاه‌های دیگر محتاط بود. همچنین، روش پژوهش از نوع تحلیل مسیر بود که نمی‌توان استنباط علی از نتایج کرد. همچنین، محدودیت استفاده از ابزارهای خودسنجی، از دیگر محدودیت‌های پژوهش حاضر است.

با توجه به نتایج پژوهش مبنی بر رابطه بین متغیرهای سرمایه روانشناختی و بهزیستی و سرمایه اجتماعی، پیشنهاد می‌شود با برگزاری کارگاه‌های آموزشی به دانشجویان اهمیت سرمایه اجتماعی در زندگی افراد و روش‌های افزایش سرمایه روانشناختی طی جلسات آموزشی به صورت کارگاه به دانشجویان آموزش داده شود.

سپاسگزاری

از کلیه دانشجویان دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، فنی مهندسی و علوم پایه دانشگاه شهید چمران اهواز که ما را در این پژوهش همراهی کردند، کمال تشکر و قدردانی را داریم.

منابع

امیرخانی، ط. و عارف‌نژاد، م. (۱۳۹۱). تحلیل تأثیر رفتار شهروندی سازمانی و سرمایه روانشناختی بر سرمایه اجتماعی. *فصلنامه علوم مدیریت ایران*، ۷(۲۶)، ۸۹-۱۱۲

بابائی امیری، ن.، کجباف، م.، مظاهری، م.، منشئی، غ. و طالبی، ه. (۱۳۹۴). رابطه راهبردهای شناختی - فراشناختی و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی با عملکرد تحصیلی دانشجویان. *فصلنامه دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی*، ۲(۶۰)، ۲۴-۳۳.

حسینی، م.، شهودی، م.، و میرقاسمی، س. (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین هوش اخلاقی، خودکارآمدی و بهزیستی روانشناختی در میان فرزندان شهید، جانباز و ایثارگر

دانشگاه ارومیه. *فصلنامه اخلاق زیست*؛ ۶(۱۹)، ۱۸۰-۱۵۵.

خسروشاهی بهادری، ج.، هاشمی نصرت آباد، ت. و باباپورخیرالدین، ج. (۱۳۹۳). رابطه سرمایه اجتماعی با بهزیستی روانشناختی در دانشجویان دانشگاه تبریز. *مجله شناخت اجتماعی*، ۲(۶)، ۴۴-۵۴.

دلاییز، ع. (۱۳۸۴). بررسی نقش سرمایه اجتماعی در نگرش به توسعه سیاسی در بین معلمان شهرستان میروان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم اجتماعی، دانشگاه تبریز.

رستگار، ا.، صیف، م. ح.، و عابدینی، ی. (۱۳۹۵). ارائه مدل علی روابط سرمایه روانشناختی و هیجانات تدریس: نقش واسطه‌ای خستگی هیجانی. پژوهش‌های کاربردی روانشناختی، ۷(۴)، ۵۱-۷۱.

ساجدی قوچانی، ر. و اسماعیلی شاد، ب. (۱۳۹۶). نقش میانجی سرمایه اجتماعی در رابطه سرمایه روانشناختی با جامعه‌پذیری سازمانی کارکنان دانشگاه آزاد اسلامی واحد قوچان. *مطالعات فرهنگی - اجتماعی خراسان*، ۱۱(۳)، ۲۲-۷.

قاسم‌زاده علیشاهی، ا.، حیدری‌زاده، ز.، موسوی، ع. و حسینی، م. (۱۳۹۴). نقش تعاملی سرمایه روانشناختی و سرمایه اجتماعی بر تعهد سازمانی و آموزش اثربخش اعضای هیئت علمی. *مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی*، ۱۲(۲)، ۳۱۵-۳۲۴.

قمری، م. (۱۳۹۲). رابطه بین سرمایه اجتماعی و انگیزش درونی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه شهر کرج. *فصلنامه آموزش و ارزشیابی*، ۶(۲۲)، ۵۸-۴۸.

قمری، م.، اسماعیلی، ا.، و اعظمی، م. (۱۳۹۴). رابطه عمل به باورهای دینی و سرمایه اجتماعی با وضعیت

- employee attitudes, behaviors, and performance. *Human Resource Development Quarterly*, 22, 127-152.
- Berry, H. (2008). Perceptions about community participation and associations with psychological distress. *Australasian Epidemiologist*, 15(3), 4-9.
- Brand, J. E., & Xie, Y. (2010). Who benefits most from college? Evidence for negative selection in heterogeneous economic returns to higher education. *American Sociological Review*, 75(2), 273-302.
- Datu, J. A. D., & Valdez, J. P. M. (2016). Psychological capital predicts academic engagement and well-being in Filipino high school students. *The Asia-Pacific Education Researcher*, 25(3), 399-405.
- Durrah, O., Alhamoud, A., & Khan, K. (2016). Positive psychological capital and job performance: The mediating role of job satisfaction. *International Business Economics Social Sciences Research Association*, 4, 16-31.
- Gele, A. A., & Harslof, I. (2010). Types of social capital resources and self-rated health among the Norwegian adult population. *International Journal for Equity in Health*, 9(1), 52-60.
- Ghashghaeizadeh, N. (2016). Study of relationship between psychological capital and social capital among women teachers. *Journal of Educational and Management Studies*, 6(1), 9-12.
- Hansen, A., Buitendach, J. H., & Kanengoni, H. (2015). Psychological capital, subjective well-being, burnout and job satisfaction amongst educators in the Umlazi region in South Africa. *SA Journal of Human Resource Management*, 13(1), 1-9.
- Koller, S. L., & Hicks, R. E. (2016). Psychological capital qualities and psychological well-being in Australian mental health professionals. *International Journal of Psychologica Studies*, 8(2), 41-53.
- Kotzé, M., & Kleynhans, R. (2014). Psychological well-being and resilience as predictors of first-year students' academic performance. *Journal of Psychology in Africa*, 23(1), 59-51.
- Larson, M., & Luthans, F. (2006). Potential added value of psychological capital in predicting work attitudes. *Journal of Leadership and Organizational Studies*, 13(1), 45-62.
- تحصیلی دانش آموزان مقطع متوسط. *روانشناسی و دین*، ۸(۲)، ۹۷-۱۰۸.
- محبوبی، ط. و کریمی، س. (۱۳۹۳). بررسی رابطه سرمایه روانشناختی و خودافشایی هیجانی با کارآفرینی در دانشجویان دانشگاه پیام نور استان آذربایجان غربی. *فصلنامه مشاوره شغلی و سازمانی*، ۶(۱۹)، ۵۸-۷۹.
- محمود فخره م. و خادمی، ع. (۱۳۹۷). بررسی اثربخشی معنادرمانی بر شادکامی و بهزیستی روانشناختی مادران کودکان سرطانی. *پژوهش‌نامه اسلامی زنان و خانواده*، ۶(۱۱)، ۱۱۳-۱۳۲.
- محمودی، ع.، یونسی، ج.، و رحیمی‌زاده، م. (۱۳۹۳). رابطه سرمایه اجتماعی و سرمایه روانشناختی با نقش میانجی خودکارآمدی در دبیران تربیت‌بدنی. *مجله رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی*، ۲(۷)، ۲۳-۳۹.
- مرادیان، ج.، عالیپور، س.، و شهینی ییلاق، م. (۱۳۹۳). رابطه علی بین سبک‌های فرزندپروری و عملکرد تحصیلی با واسطه خودکارآمدی تحصیلی و انگیزه پیشرفت. *روانشناسی خانواده*، ۱(۱)، ۶۳-۷۴.
- نوفرستی، ا.، روشن، ر.، فتی، ل.، حسن‌آبادی، ح.، پسندیده، ع.، و شعیری، م. (۱۳۹۴). اثربخشی روان درمانی مثبت‌گرا بر شادکامی و بهزیستی روانشناختی افراد دارای نشانه‌های افسردگی: مطالعه تک‌آزمودنی با چند خط پایه. *پژوهش‌نامه روانشناسی مثبت*، ۱(۱)، ۱-۱۸.
- هاشمی نصرت‌آباد، ت.، باباپور خیرالدین، ج.، و خسروشاهی بهادری، ج. (۱۳۹۱). نقش سرمایه روانشناختی در بهزیستی روانی با توجه به اثرات تعدیلی سرمایه اجتماعی. *پژوهش‌های روانشناختی اجتماعی*، ۱(۴)، ۱۲۳-۱۴۴.
- Avey, J. B., Reichard, R. J., Luthans, F., & Mhatre, K. H. (2011). Meta-analysis of the impact of positive psychological capital on

- Polatci, S., & Akdogan, A. (2014). Psychological capital and performance: The mediating role of work family spillover and psychological well-being. *Business and Economics Research Journal*, 5(1), 1-15.
- Punia, N., & Malaviya, R. (2015). Psychological well-being of first year college students. *Indian Journal of Educational Studies: An Interdisciplinary Journal*, 2(1), 230-239.
- Rand, K. L., Shanahan, M. L., Fischer, I. C., & Fortney, S. K. (2020). Hope and optimism as predictors of academic performance and subjective well-being in college students. *Learning and Individual Differences*, 81, 101906.
- Riolfi, L., Savicki, V., & Richards, J. (2012). Psychological capital as a buffer to student stress. *Psychology*, 3(12), 1202-1207.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069-1081.
- Sabot, D. L., & Hicks, R. E. (2020). Does psychological capital mediate the impact of dysfunctional sleep beliefs on well-being?. *Heliyon*, 6(6), e04314.
- Sheikhi, S., & Shahmorady, M. (2016). The relationship between psychological capital, educational self-regulatory and intelligence beliefs with students' academic performance in the University of Applied Sciences in Abadan County. *European Online Journal of Natural and Social Sciences: Proceedings*, 4(1), 1705-1713.
- Siu, O. L., Bakker, A. B., & Jiang, X. (2014). Psychological capital among university students: Relationships with study engagement and intrinsic motivation. *Journal of Happiness Studies*, 15(4), 979-994.
- Trucchia, S. M., Lucchese, M. S., Enders, J. E., & Fernandez, A. R. (2013). Relationship between academic performance, psychological well-being, and coping strategies in medical students. *Revista Facultad de Ciencias Medicas*, 70(3), 144-152.
- Turashvili, T., & Japaridze, M. (2012). Psychological well-being and its relation to academic performance of students in Georgian context. *Problems of Education in the 21st Century*, 49, 73-80.
- Vanno, V., Kaemkate, W., & Wongwanich, S. (2014). Relationships between academic performances, perceived group psychological capital and performance: The mediating role of work family spillover and psychological well-being. *Business and Economics Research Journal*, 5(1), 1-15.
- Liran, B. H., & Miller, P. (2017). The role of psychological capital in academic adjustment among university students. *Journal of Happiness Studies*, 20, 51-65.
- Luthans, F., Youssef-Morgan, C. M., & Avolio, B. J. (2015). *Psychological capital and beyond*. New York: Oxford University Press.
- Luthans, F., Youssef-Morgan, C. M., & Avolio, B. J. (2007). *Psychological capital: Developing the human competitive edge*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Malekitabar, M., Riahi, M., & Malekitabar, A. R. (2017). The role of psychological capital in psychological well-being and job burnout of high school principals in Saveh, Iran. *Iranian Journal of Psychiatry and Behavioral Sciences*, 11(1), e4507.
- Nafees, N., & Jahan, M. (2017). Psychological capital (Psy Cap) and mental well-being among medical students. *International Journal of Indian Psychology*, 4(3), 23-32.
- Nielsen, I., Newman, A., Smyth, R., Hirst, G., & Heilemann, B. (2017). The influence of instructor support, family support and psychological capital on the well-being of postgraduate students: A moderated mediation model. *Studies in Higher Education*, 42(11), 2099-2115.
- Nieminen, T., Martelin, T., Koskinen, S., Aro, H., Alanen, E., & Hyypä, M. T. (2010). Social capital as a determinant of self-rated health and psychological well-being. *International Journal of Public Health*, 55(6), 531-542.
- Nyqvist, F., Forsman, A. K., Giuntoli, G., & Cattani, M. (2013). Social capital as a resource for mental well-being in older people: A systematic review. *Aging and Mental Health*, 17(4), 394-410.
- Oranye, N. O., Ezeah, P., & Ahmad, N. (2017). Elements of social capital and academic performance of undergraduate students. *Social Indicators Research*, 131(1), 305-319.
- Ortega-Maldonado, A., & Salanova, M. (2017). Psychological capital and performance among undergraduate students: The role of meaning-focused coping and satisfaction. *Teaching in Higher Education*, 23(3), 390-402.
- Plagens, G. K. (2011). Social capital and education: Implications for student and school performance. *Education and Culture*, 27(1), 40-64.

Wen, M. L. Y., & Lin, D. Y. C. (2014). Does psychological capital combat learning and adaptive stress of college freshmen. *Journal of Studies in Education*, 4(1), 4-25.

capital, and positive psychological capital of Thai undergraduate students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 116, 3226-3230.